

A kihagyott hely

Mónus állt a tapétaajtó előtt, azt várta, hogy kinyíljon. Nem hívták. Ő kért kihallgatást az akadémia parancsnokától. Amíg ismételte magában: hogyan fog jelentkezni, izgult. Többszörösen izgult. Nagy dolog az akadémia parancsnoka elé járulni. Meg tegnap óta mintha elektromossággal töltötték volna fel az agyát. Gondolatai cikáztak. Minden körülményt latra tett. Az örület környékezte. Hátha mégis igaz... Az lehetetlen.

Szidta is magát, miért engedett a párttitkárnak. Azt mondta: „olyan kommunis-tákra van szüksége a hadseregnek, mint amilyen te vagy Mónus elvtárs...”

Itt az akadémián, ahol még azt is lenyomozzák, hogy ki volt az illető ükapja, nem lehet elhallgatni semmit. Pedig ő igazán nem felelhet a sógoráért. Még akkor sem, ha miniszterhelyettes. Igaz, több volt mint sógor. Elvtárs és barát.

Kinyílt a tapétaajtó és a segédtsizt intett, hogy bemehet. Mónus leplezve reme-gését, megállt a vezérőrnagy előtt.

— Vezérőrnagy elvtárs jelentem, államtitkot kell közölnöm.

A vezérőrnagy meglepetten hallgatott és helyel kínálta Mónust.

— Tegnap hajnalban letartóztatták a sógoromat...

A parancsnok tanácstalanul figyelt. Gondolatait rendezte, aztán megszólalt.

— Tudomásul vettem. Erről senkinek nem kell beszélni. Őszintén szólva nem értem. Lehet tévedés az egész. Meg különben is. Érti, hogy az ilyesmit, bizalmasan sem kell elmondani. Menjen vissza a foglalkozására. Tanuljon. És amennyire lehet, függetlenítse magát az esettől. Hamarosan avatás lesz. Mint tisztre, önre is sok kemény feladat vár.

Mónust kicsikét megnyugtatták a vezérőrnagy higgadt szavai. Jó volt elhinni, hogy valóban lehetséges, csak tévedés az egész. Talán napokon belül minden rendeződik.

— Van még valami jelentenivalója? — kérdezte a vezérőrnagy.

— Nincs.

Az őszhajú parancsnok bizonytalanul mosolygott, kezet fogott Mónussal és az távozott.

Az órát, a mindig nevető szakaszparancsnok szakította meg. Jelentette a tanár-nak, hogy Mónust hívatják.

Pár perc múlva Mónus Pista keresztkérdések pergőtüzében állt. Arra gondolt, hogy kicsoda egyenlőtlen játszma ez. Négyen faggatták. Valami különös vallomást akartak belőle kicsikarni. Két óra hosszat tartott az idegek játéka.

— Értsék meg — mondta Mónus, felrúgva a katonai kötöttségeket —, semmi olyat nem tudok mondani, ami önöket érdekelné.

— Hogy beszél!?! förmedt rá az egyik főhadnagy. — Azt hiszem, még egyenruhában van. Válogassa meg a szavait, mert gondolom már hallott róla, hogy tudunk mi másképpen is társalogni...

Mónus Pista életében most először érezte a feelmet. Gondolatában felidézte a vezérőrnagy szavait. Pár óra telt el azóta és most itt van...

— Szóval védi a sógorát!?! Közénk furakodott — jegyezte meg a százados. — Tanulta, de most a gyakorlatból is tudhatja, milyen az ellenség. Olyan mint maga.

— Nem vagyok ellenség — tiltakozott Mónus.

— Ugyan! — mondta lealázóan a főhadnagy. — Azt hiszed öcsém, hogy mi a hathuszassal jöttünk?

A hálótéremben Mónus pakolt. Felszerelését szedte össze. Egy elbocsátó cédulát kapott, azt kellett végig hurcolni a fegyvermestertől a könyvtárosig; hogy hiány nélkül hagyja el a tanintézetet.

— Miért szerelsz le? — faggatta Tobak Jóska barátja.

Mónus mosolygott és zavarát leplezve magyarázta:

— Tudod, a párt más területre küld. — S amíg ezt kimondta, fülig vörösödött, mert tudta: most hazudik.

— Melyik az a más terület?

— Még nem közölték velem.

Egy aktatáskával hagyta el az akadémiát. Arra gondolt, villamosra száll, úgy gyorsabban otthon lesz. Aztán mégis gyalog bandukolt, hogy később érjen haza, mert otthon olyan minden, mintha temetés lenne: az anyja az egyik sarokban sír, nővére a másokban zokog.

Pista a parkhoz ért és leült egy padra. Kábult. Úgy érezte magát, mintha sokat ivott volna. Révetegeten bámulla a homokban játszadó óvodásokat.

— Lám — suttozta maga elé — az élet megy tovább. Milyen érdekes is az élet. Egy kézlegyintéssel ketté lehet vágni sorsokat. Igaz is. Mihez kezdek?... Mihez? A Lámpagyárba nem mehetek vissza. Ott mindenki ismer. Csak röhögnének rajtam és mondogatnák: „Mónus Pista felmászott az uborkafára és letörött alatta az ág!”

Kimerülten botorkált haza. A pasaréti villa már nem volt olyan mint két nappal ezelőtt. Az ór eltűnt a ház elől bódéjával együtt. A kertben is szomjasan hallodklott a sok nyári virág.

Mónus Pista elindult a Váci úton.

A gyárban a személyzetist kereste.

— Szerszámkészítő? Kell a jó szerszám. Eddig hol dolgozott?

— Régebben a Lámpagyárban dolgoztam.

— De most hol dolgozott?

— A hadseregben voltam.

— És miért jött el onnan?

— El kellett jönnöm, leszereltek.

— Nem értem, most amikor annyira toboroznak, magát meg leszerelték?

— Megbocsát. Nem mindegy, hogy a szerszámkészítő honnan jött?

— Túl agresszív a kérdése!? — S a személyzetis kitessekelte az irodából.

Az újpesti Duna-parton ült Pista. Egy kivénhedt gőzös uszályokat vonszolt maga után. Nézte a hajót. Alig cammogott. Kavicsokat dobált a vízbe. Azon tanakodott, hogy mára elég volt a kilincselésből. Még két napot rászán a próbálkozásra és ha nem sikerül a szakmában elhelyezkedni, akkor beáll valahová segédmunkásnak.

A munkanélküliség elveszi az ember erejét. Munkanélkül legyenül az ember testileg, lelkileg, hiszen úgy teng a világban, mint felesleges senki. Mint olyan, akit a sors prédára dobott, akivel nem törődnek. Akire nem számítanak az már lényegében nem is él...

Gondolatai ismét felkavarták. Abban azonban még mindig bízott, amit a vezérőrnagy mondott: lehet tévedés az egész...

Egy hét múlva elhelyezkedett Kőbányán. Furcsa volt ismét üzemben dolgozni. Aztán megszokta. Csak a délutánok voltak hosszúak. Amikor hazaért újra és újra megtámadták a gondolatok. Ilyenkor letette a könyvet és nézte a plafont, mintha jövődőt akart volna leolvasni róla.

Tobak Jóska már járt Mónuséknál. Az avatás napján délután kultúrműsor volt a szabadtéri színpadon. Ő nem oda ment. Mónusékhöz indult Pasarétre. Izgult a Pistával való találkozás előtt. Amíg a kaputól a villáig ért, azon tanakodott, miként is kezdje.

Becszengetett. Az ajtó kinyílt. Idegen férfi jelent meg.

— Kit keres? — kérdezte.

— Mónusékat — felelte.

— Ők már régen elköltöztek innen... Vagy ha úgy tetszik: elköltöztették őket.

Unottan, közönnnyel beszélt a férfi. Tekintetével végigmérte Tobakot.

— Valahol a déli környéken laknak.

Tobak érezte, hogy a költözködés és a költöztetés különbsége sok mindent rejt-
het magában. A Nagyenyed utca egyik bérházának hatodik emeletén megtalálta
Mónusékat. Pista a szobában olvasott. Aztán felemelte tekintetét. Az újdonsült
tiszlet vette szemügyre.

Tobak nem tudott szólni. Mereven állt, mert érezte, hogy Pistában, — megjele-
nésével — hegedő sebeket tépett fel.

Mónus segítségére sietett.

— Elegáns vagy. És a többiek?

— A többieket is felavatták. Csak Cserest, tudod, azt a különcöt, őt leszerelték.
A te helyedet kihagytuk. A körletben is, meg az étkezdében is. Úgy hírelt vissza-
jössz. De most már végre, beszélj!

— Jó — felelte Pista. — Elmondom. Természetesen számítottok a diszkrécióra.

Mónus elmagyarázta sógora ügyét. Keze remegett. És most fél év távlatából is a
vezérőrnagy higgadt szavai jutottak eszébe. Talán tévedés az egész...

Mónus és Tobak évekig nem látták egymást. Ezerkilencszázötvenhat novembet
közepén találkoztak ismét. Pista pufajkában volt, nyakában géppisztoly. Másodma-
gával akart fellépni egy teherautóra. Társa idősebb férfi volt. Szintén pufajkában,
géppisztollyal. Pista bemutatta Tobaknak.

— A sógorom.

Nem beszélgethettek sokáig. Teherautóra szálltak. Sokan voltak. Munkások.
Valamennyien pufajkában, géppisztolyosan.

A teherautó elindult. A ködös pesti utcába belehasított a dal:

— Fel vörösök, proletárok ...